

Sygn. akt III UK 189/19

POSTANOWIENIE

Dnia 23 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania H. S.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w W. Oddziału Regionalnego w W.

o rolnicze ubezpieczenia społeczne,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23 czerwca 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 27 czerwca 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 27 czerwca 2018 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczonego H. S. od wyroku Sądu Okręgowego – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. z dnia 21 listopada 2017 r., którym oddalono odwołanie od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w W. Oddziału Regionalnego w W. z dnia 21 października 2016 r. stwierdzającej ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie: ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego dla odwołującego się H. S. w okresie od dnia 1 lipca 2004 r. do dnia 30 września 2006 r. oraz ubezpieczenia emerytalno-rentowego w okresie od dnia 1 lipca 2004 r. do dnia 30 sierpnia 2006 r., a także ustanie obowiązku opłacania składek za te okresy.

Odwołujący się H. S. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 27 czerwca 2018 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 22 k.p. w związku z art. 353¹ k.c. w związku z art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p., art. 19 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej w związku z art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art. 6 pkt 13 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw, a także naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 162 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c. w związku z art. 217 § 2 k.p.c. w związku z art. 233 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do oceny, czy zawarta przez skarżącego oraz Urząd Gminy (...) umowa, biorąc pod uwagę cechy charakterystyczne dla stosunku pracy określone w art. 22 k.p., może stanowić o nawiązaniu stosunku pracy, a także czy takie założenie jest zgodne z zasadami systemu ubezpieczeń społecznych, biorąc w szczególności pod uwagę konsekwencje, które wiążą się z ustaleniem, że strony łączył stosunek pracy na gruncie przedmiotowej sprawy, co powoduje (w przypadku uznania takiego stanowiska) utratę przez skarżącego prawa do ubezpieczenia społecznego rolników.

Skarżący podkreślił równocześnie, że przedstawiony przez niego problem nie sprowadza się tylko i wyłącznie do oceny przez Sąd Najwyższy charakteru prawnego umowy, lecz ma szerszy wymiar. W tym zakresie znamieną będzie także ocena prawna umów zawieranych przez strony, biorąc pod uwagę ich ocenę pod względem pozorności składanych oświadczeń woli przez strony (art. 83 k.c.), a także dokonanie wykładni oświadczeń woli stron przy uwzględnieniu zgodnego ich zamiaru (art. 65 k.c.).

Skarżący odwołał się ponadto do obowiązującej w prawie ubezpieczeń społecznych zasady obowiązkowości (przymusu) podlegania ubezpieczeniom społecznym oraz do przyjętej w stosunkach cywilnoprawnych zasady swobody umów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Należy także przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być

przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). Wypada również dodać, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Choć bowiem towarzyszy mu obszerny wywód jurydyczny odwołujący się do poglądów orzecznictwa sądowego, to jednak wywód ten ma wyłącznie teoretyczny charakter, gdyż nie jest osadzony w stanie faktycznym sprawy ustalonym przez Sąd drugiej instancji, lecz wyraźnie pozostaje w opozycji do ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku. Te zaś, co wynika z regulacji art. 398¹³ § 2 k.p.c., są wiążące dla Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym. Oznacza to, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej

merytorycznemu rozpoznaniu Sąd Najwyższy musiałby uwzględnić owe ustalenia przy rozpatrywaniu podniesionych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego, którego przepisy stanowiły przecież rzeczywistą podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku. Z ustaleń tych wynika natomiast jednoznacznie, że skarżący nie tylko zawarł z Urzędem Gminy (...), reprezentowanym przez wójta, umowę o pracę, ale także został z tego tytułu zgłoszony do pracowniczego ubezpieczenia społecznego. Ponadto sporządzono dla skarżącego dokumentację pracowniczą, a od wypłacanego na jego rzecz wynagrodzenia za pracę odprowadzano podatek, który został przez skarżącego rozliczony. Sam skarżący złożył z kolei do ZUS-u świadectwo pracy potwierdzające sporny okres zatrudnienia w celu udowodnienia ubezpieczenia z tytułu pozostawania w stosunku pracy w spornym okresie. Nie kwestionował też wykonywania czynności, do których zobowiązał się w umowach o pracę oraz tego, że realizował je w ramach pracowniczego podporządkowania (na każde polecenie).

Sąd Najwyższy podkreśla w związku z tym, że jego ustrojową funkcją jest sprawowanie nadzoru judykacyjnego, w tym zapewnianie jednolitości orzecnictwa sądów powszechnych. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny. Inaczej rzecz ujmując, z powołaniem się na podstawę kasacyjną z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. nie można zwalczać prawidłowości ustaleń faktycznych (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 1997 r., II CKN 18/97, OSNC 1997 nr 8, poz. 112). Należy również zauważyć, że pozorność czynności prawnej, o której mowa w art. 83 k.c. i do której skarżący odwołuje się zarówno w podstawach zaskarżenia, jak i w ocenianym wniosku, jest okolicznością faktyczną i jako taka podlega ustaleniu przez sądy merytoryczne. Oznacza to, że w ramach podstawy kasacyjnej, o której mowa w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., ustalenie to nie podlega kontroli kasacyjnej w jakimkolwiek aspekcie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 listopada 1996 r., II UKN 9/96, OSNAPiUS 1997 nr 11, poz. 201; z dnia 23 stycznia 1997 r., I CKN 51/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 79; z dnia 10 września 1999 r., II UKN 7/99, OSNAPiUS 2000 nr 23, poz. 865; z dnia 30

czerwca 2000 r., II UKN 614/99, OSNAPiUS 2002 nr 1, poz. 23; z dnia 27 lipca 2000 r., IV CKN 91/00, LEX nr 52450; z dnia 8 grudnia 2000 r., I CKN 1233/00, LEX nr 536988; z dnia 3 marca 2006 r., II CK 428/05, LEX nr 180195; z dnia 5 czerwca 2009 r., I UK 21/09, LEX nr 515699 oraz z dnia 18 stycznia 2010 r., II UK 149/09, LEX nr 577848; z dnia 28 kwietnia 2010 r., II UK 334/09, LEX nr 604221).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżący nie zdołał wykazać potrzeby poddania jego skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpatrzeniu. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.